

דף פו.

עין משפט א.

הו"מ סימן ר פעיף ז

ז. אין רשות קונה, ולא הכלי, ולא משיכה ולא הגבהה קונה, אלא א"כ פסק תחלה המדה ^א בכך וכך, אבל כל זמן שלא פסקו אין שום צד שיקנה בו, שכל זמן שלא פסק לא סמכה דעת שניהם דשמה לא יסכימו על הסכום, וע"כ אם המקח הוא דבר שדמיו ידועים וקצובים ^ב אע"פ שלא פסק קנה.

ה"ה אם אמר לו הריני מוכר לך כפי מה שישומוהו שלשה ^ג קנה אפי' אין דמיו קצובים.

ח. היו הפירות בסימטא ^ד או בחצר של שניהם ואפי' היו ברשות הלוקח

א. מברייתא ב"ב פ"ו ע"א.

ב. היינו שיהיו הדמים קצובים לכל העולם, לאפוקי משיטת המגיד משנה בפ"ד ממכירה הלכה י"ד בשם הרשב"א דבעינן דוקא קצובין מפי המוכר. סמ"ע ס"ק י"ג.

ג. לאו דוקא וה"ה אחד. סמ"ע ס"ק י"ד ובעינן גם שיקנה באחד מדרכי הקניה ואז קנה. ש"ך ס"ק י'.

ד. לשון הרמב"ם בפ"ד ממכירה הלכה ז'. והכלל בדינים אלו כפי מה שפירש בסמ"ע הוא לדעת המחבר דס"ל באמר לו כור בל' שאם היו מונחים הפירות בסימטא ומדד לתוך הכלי של הלוקח העומד ג"כ בסימטא, כיון שלא נגמרה המדידה של כל הכור לא נגמר הקנין ולא קנה כלום. אבל אם היה כל הכור בכליו של לוקח בסימטא, קנה אע"פ שלא מדד לדעת המחבר בסעיף ג' דלא בעינן מדידה בכה"ג, והרי נגמר הקנין על כל הכור וקנה. ולדעת הרמ"א בסעיף ג' שבעינן מדידה גם בכה"ג לא קנה. אבל כליו של לוקח ברשות הלוקח, כיון שישנם שני דברים לטיבותא, הוי כמשך בפניו וכל סאה וסאה שמודד לו לתוך כליו של הלוקח ברשות הלוקח קנאה מיד. ואם מודד לתוך כליו של מוכר ברשות הלוקח, ג"כ לא קנה עד שימדוד כל הכור לדעת המחבר. ולשיטת הרמ"א בסעיף ה' אפי' מדד כל הכור לתוך כליו של מוכר ברשות הלוקח ואפי' אמר לו זיל וקנה לא קנה.

ולשיטת הרמ"א כאן אפי' כליו של לוקח ברשות לוקח ומשך או הגביה לא קנה עד שימדוד כל הכור, ואפי' מונח כל הכור בכלי רק שלא מדד, והטעם כיון שאמר לו כור בל' ולא אמר לו סאה בסלע גילה דעתו שהוא צריך למעות כדי כל הכור, וכשלא יהיה בידו מעות כדי כל הכור לא יעלה בידו לכלום, ולזה לא נתכוון להקנות לו עד שימדוד לו כל הכור. ולפ"ז במשך או הגביה כל הכור, וכן בכליו של לוקח ברשות הלוקח קודם שימדוד כל הכור, הוי ספיקא דדינא משום דעת היש חולקים שהביא הרמ"א כאן. ובכליו של מוכר ברשות לוקח אפי' אחר שמדד כל הכור הוי ספיקא דדינא משום דעת הרב בהג"ה בסעיף ה' דאפי' זיל וקני לא מהני ומכ"ש כשמדד. ואם מונח כל הכור בכליו של לוקח בסימטא ולא מדד הוי ספיקא דדינא, ג"כ משום דעת הרמ"א בסעיף ג' דס"ל דבעינן דוקא מדידה ובכל אלו שיש ספיקא דדינא היכן שעומד הכסף ישאר.

והיו בתוך כליו של המוכר וקיבל עליו המוכר למכור, והתחיל המוכר למדוד בתוך כליו של מוכר, אם אמר לו כור בל' סלעים אני מוכר לך, יכול לחזור בו אפי' בסאה האחרונה הואיל והפירות עדיין בכליו ולא גמר כל המידה, וכליו של המוכר אינם קונים ללוקח אע"פ שהוא ברשות הלוקח.

* י"א דאם המוכר גילה דעתו שאינו רוצה למכור אלא כל הכור ביחד, אפי' היה ברשות הלוקח ובכליו של הלוקח או שמשך ה' או הגביה לא קנה אלא א"כ מדדו לכור.

ז ט. אמר לו כור בל' סלעים, סאה בסלע^ו ראשון ראשון קנה, כיון שפסקו דמים על כל סאה, וע"כ כל סאה שהגביה המוכר ומערה אותה לכליו של מוכר נגמרה מכירתה, הואיל ואין הפירות ברשות המוכר ולא ברשות הרבים אלא בסימטא או בחצר של שניהם. ואם לא היו הפירות בכליו של מוכר כיון שהם ברשות לוקח קנה משפסק אע"פ שלא מדד.

* וי"א דלא קנה ראשון ראשון אלא מטעם שהוא מוחזק, וע"כ אם לא נתן המעות הלוקח יכול לחזור בו^ז.

* פתח לו המוכר חבית יין, וכשמדד לו החצי רוצה הלוקח לחזור בו ולא ליקח יותר, והמוכר אומר שהנותר יחמיץ, צריך הלוקח לקחת כולו^ח או לקבל אחריות^ט על הנותר שאם יתקלקל ישלם לו כל החבית כפי מה

ה. ודוקא במקום שגילה דעתו שמקפיד על מכירת כל הכור ביחד, כגון במקום שדרך לפסוק דמים של הסאה והוא פסק על כל הכור, לא קנה. ואם נתן דמים על כל סאה וסאה שמשך בזה קנה כשיטת הריטב"א במציעא מ"ז ע"א. נתיבות ס"ק כ'.

ו. ה"ה איפכא סאה בסלע כור בל' ג"כ הוי ספיקא דדינא. סמ"ע ס"ק י"ט.

ז. הטור מהרמ"ה, ואע"פ שכבר מדד לכליו של הלוקח העומדים ברשות הלוקח אפ"ה יכול לחזור בו שהוא מוחזק במעות, והמוציא מחבירו עליו הראיה. סמ"ע ס"ק כ"ג. דמספקא לן אי בתר לשון הראשון או האחרון.

ח. טור בשם תשובת הרא"ש כלל ק"ב סי' א'.

ט. הקשה הט"ז דצ"ע לכאורה כיון שהלוקח לא משך רק שחייב מצד שנקרא מזיק במה שיחמיץ אח"כ, וא"כ בלא ברי היזקא באדם דעלמא פטור.

שהיה שוה בשעה שקנאו.

ו"א דכל זה כשמדד המוכר אבל אם מדד הלוקח קנה בכל ענין, דמדידתו הוי כמשיכה ויש חולקין.

* כל שנקנה המקח אין אחד מהם יכול לחזור בו אע"פ שנפלה מחלוקת ביניהם וסירב המוכר לתת לו מקחו, אלא ידונו אח"כ על מה שביניהם.^י

עין משפט ב.ג. חו"מ סימן ר סעיף ג.
עין לעיל דף פה: עין משפט ו

עין משפט ד. חו"מ סימן קצ סעיף א

א. א. קרקע נקנית באחד מהדרכים בכסף^ב, ובשטר, בחזקה, ובקנין סודר^ל.

עין משפט ה.ו. חו"מ סימן קצח סעיף א

א. א. דבר תורה מעות קונות^מ, אבל חכמים תיקנו שלא יקנו^נ המטלטלין

וקבלת אחריות היינו הפחת מה שהזול היין אם היה רוצה למוכרה תיכף מחמת שיש עליו חשש חימוץ. סמ"ע ס"ק כ"ד. אבל מה שהשהה אצלו היין עד שהחמיץ לגמרי א"צ לשלם לו שיכול הלוקח לומר לו היה לך למכור תיכף שהגורם היזק לחבירו א"צ לשלם לו אלא ההיזק שעשה מיד. ומזה יש ללמוד שאם ראובן קנה סחורה אצל שמעון שיש לו במקום אחר, ופסקו הדמים, וציוה לו לשמעון להביא לו הסחורה, ואח"כ חזר בו הלוקח שצריך לשלם לו ההוצאות שהיו לו. נתיבות ס"ק כ"ג.

י. ריב"ש בסי' רכ"ב.

כ. ממשנה קידושין כ"ו ע"א.

ל. בקידושין ג' ע"א וברש"י שם, דכתיב וישלוף נעלו (רות ד'-ח') ושם בשדה היה.

מ. מימרא דר"י בב"מ מ"ז ע"ב. דכתיב (ויקרא כ"ז-י"ט) "ונתן הכסף וקם לו" כ"כ רש"י במציעא מ"ו ע"ב ד"ה סברי אבל הנ"י שם כתב דאין למדין הדיוט מהקדש, אלא סברא הוא, כיון דרוב הקנינים נעשים בכסף. סמ"ע ס"ק א'.

נ. כתב בסמ"ע ס"ק ג' שנראה לו דאם קידש המוכר אשה במעות שקיבל מן הלוקח לפני שמשך או הגביה החפץ דמקודשת והטעם דלחומרא לא עקרו דבר תורה בתקנתן. אבל אם קיבל מי שפרע ודאי שאינה מקודשת. נתיבות ס"ק ג'. ועיין בסי' קע"ו סעיף א'. ובש"ך ס"ק א'.

ואם המטלטלין היו תחת ידי הנפקד ואמר המפקיד לנפקד תנם לפלוני, והלוקח נתן מעות למוכר בזה הוי תן כזכי, וכיון שהמוכר אסור לחזור בו מדין מי שפרע הוי כחוב דאמרינן ביה תן כזכי, ואין המוכר יכול לחזור בו כמבואר בסי' רל"ה סעיף כ"ג ואם היה גם בפני

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאהרן שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

אלא בהגבהה או במשיכה לדבר שאין דרכו להגביהו. וכיון שמשך או הגביה קנה אע"פ שעדיין לא נתן המעות.

ח"מ סימן שנה פ"א

עין משפט ז.ז.

א. יש גנב שפטור מתשלומין, והוא שבא חיוב התשלומין עם חיוב מיתה^פ, כגון הגונב כיס מעות בשבת ולא הגביהו ברשות הבעלים אלא היה גוררו^ע ומוציאו מרשות הבעלים לרשות הרבים והשליכו לנהר^פ פטור מתשלומין, שאיסור שבת ואיסור גניבה והיזק באים כאחד. אבל אם גנב כיס המעות בשבת והגביהו שם ברשות היחיד ואח"כ הוציאו לר"ה והשליכו לנהר חייב לשלם כיון שנתחייב באיסור גניבה קודם^ז שיתחייב באיסור סקילה, וכן כל כיוצא בזה.

- הלוקח גם הלוקח אינו יכול לחזור בו. נתיבות ס"ק ב'.
- ס. טור ורמב"ם בפ"ג מגניבה הלכה ב' מברייתא דכתובות ל"א ע"א. והטור כתב עוד דוגמה שפטור אף מקרן משום קים ליה בדרכה מיניה, והוא כגון שהיתה בהמה שאולה או שכורה בידו, וטבח אותה בשבת לשם גניבה, שחיוב גניבה ואיסור שבת באים כאחד. סמ"ע ס"ק א'.
- ע. והטור הוסיף היה מגררו ומוציאו מרשות בעלים לרשות הרבים וחיבר ידו למפתן הבית בתוך ג' סמוך לארץ והפיל הכיס לתוכה. והטעם דאם לא הוציאו מרשות בעלים לר"ה אין כאן איסור שבת וחיוב מיתה, ואם לא היה מחבר ידו למפתן הבית בתוך ג' סמוך לארץ לא היה כאן חיוב ממון של גניבה דבמה קנאו, שהמושך מרשות בעלים לר"ה לא קנאו אם לא הגביהו דמשיכה אינה קונה בר"ה רק בסימטא, או בחצר של שניהם, או ברשותו כמ"ש המחבר בסי' קצ"ז. סמ"ע ס"ק ג'.
- פ. ממסקנת הגמ' בסנהדרין ע"ב ע"א, והלכתא דשדינהו לנהרא. ואם רק אח"כ אבדו חייב שלא פטרו אותו אלא כשהיה הנהר סמוך לרשות בעלים ומיד כשהוציאו השליכו ולא עמד ברשותו כלל. וכך דעת הטור בשם רבינו ישעיה וה"ה בפ"ג מגניבה הלכה ב' בשם יש מפרשים והרמ"ה והרמב"ן בסנהדרין שם. וכ"כ בהג"ה אולם הש"ך בס"ק א' העיר דבטור ליתא כן אלא בבא במחתרת, משום דמיד כשיוצא מהמחתרת יותר לא חייב מיתה, אבל כאן שעדיין עומד בחיוב מיתה דשבת פטור גם כשאבדו.
- והוסיף עוד הרמ"א ד"א דאם הכיס אינו בעין בכל ענין פטור מלשלם. והוא מה"ה שם בפ"י שני בשם רש"י בסנהדרין שם ד"ה מסתברא והרמב"ם, ופירוש הראשון שהביא ה"ה שם כתב עליו שהוא דבר רחוק ושדעת רש"י ורמב"ם עיקר. וטעמם של רש"י והרמב"ם דמיד שהוציא הכיס חייב מיתה ולא פקע מיניה האיסור ואז לא חל עליו חיוב ממון כיון דקים ליה בדרכה מיניה. סמ"ע ס"ק ה'.
- צ. דמשעה שהגביהו קנאו, דהגבהה קונה בכל מקום. סמ"ע ס"ק ב'.

דף פו:

ח"מ סימן קצח פעיף א

עין משפט א.ב.

עיין לעיל דף פו. עין משפט ה.ו.

ח"מ סימן קצז פעיף א

עין משפט ג.

א. בהמה אינה נקנית במסירה אלא במשיכה ק.

* וי"א דאף במסירה נקנית בהמה גסה ואם בפני המוכר ר י"א דמהני גם בדקה, אמר לו לקנות במשיכה ושינה אפי' למעליותא ש כגון שהגביה לא קנה.

ח"מ סימן ר פעיף ז

עין משפט ד.

עיין לעיל דף פו. עין משפט א

ח"מ סימן ר פעיף י

עין משפט ה.ו.

יב. היתה כלי המדה של אחד מהם ת והיו בה רישומים לידע רביע, שלישי וחצי, כיון שהגיע לרושם מסויים קנה ראשון ראשון, דכל רושם מידה בפני עצמה.

* וי"א דאם הכלי מדה של המוכר לא קנה עד שיערה אותה א.

י"ד סימן קעו פעיף ח

עין משפט ז.

ח. מותר להוסיף בשכר הקרקע ב ולומר לשוכר קודם שיחזיק בחצר אם

ק. מסקנת הגמ' בקידושין כ"ה ע"ב וכן דעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שהשמיטו הברייתא כיצד במסירה.

ר. דס"ל דמסירה בעינן מיד ליד, באר הגולה.

ש. טור בשם ר"י, ועיין בתוס' ב"ב ע"ו ע"א ד"ה ספינה.

ת. רמב"ם פ"ד ממכירה הלכה י' מברייתא ב"ב פ"ו ע"ב. ופי' היתה המדה של אחד מהם היינו של הלוקח קאמר. וכ"כ הראב"ד על דברי הרמב"ם, ועיין בנתיבות בחידושים ס"ק ל' מש"כ.

א. דוקא ברשות הלוקח אבל בסימטא לא מהני כשמערה אותה ט"ז.

ב. ממשנה שם בדף ס"ה ע"א, ובלבד שיאמר לו קודם שיחזיק בקרקע, מתלמידי הרשב"א.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

מעכשיו אתה נותן לי הרי זה בעשרה סלעים לכל שנה, ואם תתן לי שכר בכל חודש הרי היא לך בסלע לחודש^ג, וכיוצא בזה בשכר אדם.

הגה: אבל אם כבר החזיק השוכר בו בעשרה לשנה^ד, אסור לומר לו תתן לי סלע בכל חודש ואני אמתין לך על המעות.

וכ"ש אם נתחייב לו בשכירות ונותן לו דבר בהמתנת המעות דאסור^ה.

הגה: מותר להרבות בנדוניא לחתן, כגון שנדר לבתו נדוניא והתנה עם התנו שכל שנה שיעכב הנדוניא אצלו יתן לו כו"כ שכר מותר^ו שאין זה אלא כמוסיף לו נדוניא.

ודוקא שהתנו כך לפני הנישואין, אבל אחרי הנישואין^ז אסור דהוי שכר המתנת מעות.

ח. י. השוכר את הפועל בימות החורף לעשות עמו בימות הקיץ כדינר ליום, ומקדים לו שכרו עתה בזול בחורף, כששכרו בימות הקיץ שוה סלע ליום, אסור^ח.

אבל אם אמר לו עשה עמי מלאכה מהיום ועד זמן פלוני כדינר ליום

ג. וטעם ההיתר לפי ששכירות אינה משתלמת אלא לבסוף, וכמו שנפסק בשו"ע חו"מ סי' שי"ז א"כ כשנוטל ממנו סלע לחודש אין זה בשכר המתנת מעות שהרי לא נתחייב לשלם לו שכירות אלא בסוף החודש, ומה שאמר לו אם תתן לי מעכשיו הרי לך בעשרה לשנה היינו שאם יקדים לו ימחול לו מדמי השכירות, מגמ', ורש"י שם. ש"ך ס"ק ז'.

ד. היינו לשנה מראש, וכ"כ הב"י בשם תלמידי הרשב"א. ומבואר מכאן דאין חילוק בין מעות לשכירות או להלוואה, לעולם כל שכר על המתנת המעות אסור, ודלא כהב"ח. ש"ך ס"ק ח'.

ה. נראה דבזה הוי רבית קצוצה, ואפי' בחלוקה הראשונה שכבר החזיק בקרקע, נסתפק הב"י אי הוי רבית קצוצה. ט"ז ס"ק ח'.

ו. דהוי כמוסיף לו נדוניא, וה"ה בכל מה שמתחייב האדם עתה מתנה לחבירו שאם לא יפרע מכאן ועד יום פלוני שיהיה מוסיף כו"כ בחודש מותר, וכ"כ הב"י.

ז. ואם נתפשרו אחר החופה הוה רבית גמור שהרי אחר החופה מיד נעשה עליו כמלוה, וגם קודם החופה טוב לעשות הכל קרן ויכתוב כך שאבי הכלה חייב ליתן לחתן כו"כ בשנה הראשונה וכו"כ בשנה השניה והוא מהלבוש. ט"ז ס"ק ח'.

ח. מברייתא ב"ב דף פ"ו-פ"ז, כי זה נראה בשביל הקדמת מעות והוי אבק רבית. וכתב ה"ה בסוף פ"ז מהלכות מלוה בשם הרשב"א שכתב בשם מורו דדוקא בפועל אסרו בכה"ג שהרי אינו משתעבד ויכול לחזור בו, אבל בשכירות קרקע שזכה בו בזכיה גמורה מותר אע"פ שאינו דר מעתה בחצר, והביאו הב"י ושלא כדעת התוס' שם ב"ב דף פ"ו. באר הגולה אות ט"ז.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוררים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

מותר, מכיון שהתחיל עתה אינו נראה כנוטל שכר מעותיו שהקדים.